

РУДНИЦЬКА Ольга,

кандидат юридичних наук, доцент,

Житомирський державний

університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ПРАЦЮ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність теми дослідження. Військова агресія російської федерації, яка триває вже майже 10 років поставила перед нашою державою виклики, які потребують першочергового вирішення. Введення в Україні правового режиму воєнного стану внаслідок повномасштабного вторгнення країни-агресора 24 лютого 2022 року, захоплення ворогом українських територій, ведення на значній частині території нашої суверенної держави бойових дій призвело до міграційних процесів як у середині країни, так і за кордон. Частина працездатного населення втратила свої робочі місця, інша частина була мобілізована або стала добровольцями і перебувають у Збройних Силах України. Крім того, процес мобілізації триває, що також впливає на ринок праці. Такі тенденції негативно впливають на стан реалізації права на працю в Україні в умовах сьогодення. Тому, актуальним є дослідження питання реалізації права громадян України на працю в умовах російсько-української війни.

Метою даної публікації є визначення особливостей реалізації права на працю в умовах запровадження в Україні правового режиму воєнного стану.

За оцінками International Organization for Migration (Міжнародна організація з міграції) станом на 23 вересня 2023 року внутрішньо переміщеними особами (далі – ВПО) вважаються приблизно 3, 674 млн. осіб. Всього осіб, що повернулися із-за кордону та ВПО – 4, 573 млн. [1].

Увівши правовий режим воєнного стану на території України [2, 3, 4] органи публічної влади зіштовхнулися з катастрофічною ситуацією у різних сферах, зокрема, трудової міграції. Проблеми на ринку праці поставили питання про невідкладне врегулювання трудових відносин в умовах дії правового режиму воєнного стану. Це зумовило не тільки прийняття нових та/або внесення змін до чинних нормативно-правових актів, але й відновлення та забезпечення нормального функціонування роботодавців, особливо на деокупованих територіях, вжиття контрольних заходів за дотриманням трудового законодавства, забезпечення обліку безробітних осіб з числа ВПО та їх можливого працевлаштування тощо.

З початку запровадження правового режиму воєнного стану в нашій державі було прийнято низку законодавчих актів, якими врегульовано особливості реалізації права на працю в умовах війни. Зокрема, було прийнято Закони України: від 15 березня 2022 року «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» [5], від 12 травня 2022 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту трудових прав працівників» [6], від 01 липня 2022 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин» [7] та від 19 липня 2022 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення регулювання трудових відносин у сфері малого і середнього підприємництва та зменшення адміністративного навантаження на підприємницьку діяльність» [8].

Введення бойових дій на частині території нашої держави, окупація українських територій, знищення чи пошкодження майна суб'єктів господарювання, банкрутство останніх, блокування українського кордону з Європейським Союзом, що сповільнює товарообмін тощо, все це призводить до неспроможності роботодавців забезпечити належні умови праці працівниками, скорочення їх чисельності або штату, збільшення безробіття.

У зв'язку із вищенаведеним соціальна політика в Україні має бути направлена на посилення соціальної захищеності осіб, які втратили роботу

внаслідок російсько-української війни. Одним із таких кроків стало встановлення додаткових гарантій у сфері зайнятості, а також загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття в особливий період [9] (Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування сфер зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття під час дії воєнного стану» 21 квітня 2022 року) [10]. Зокрема, спростився порядок призначення допомоги по безробіттю (призначається з першого дня надання статусу безробітного), одноразова допомога по безробіттю для організації підприємницької діяльності замінена одноразовою фінансовою допомогою для організації підприємницької діяльності тощо. Реалізується політика щодо широких можливостей застосування державних реєстрів для забезпечення призначення допомоги по безробіттю особам, які не мають документів щодо страхового стажу, заробітної плати тощо та які відносяться до категорії ВПО або є особами, які перебувають на ТОТ або на території, на якій ведуться бойові дії.

Необхідно звернути увагу нову підставу припинення виплат допомоги по безробіттю як перебування безробітного за кордоном понад 30 календарних днів.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що важливою функцією держави на деокупованих територіях є здійснення соціальної політики, зокрема, у сфері зайнятості. Невідкладними кроками щодо здійснення організації трудових відносин у цих регіонах є розробка ефективних механізмів забезпечення трудових прав, свобод та інтересів суб'єктів цих відносин (як працівників, так і роботодавців), посилення їх захисту. Важливим інструментом для покращення організації є розширення договірному методу правового регулювання праці, застосування різних форм праці тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції (МОМ)
<https://dtm.iom.int/reports/ukraina-opituvannya-zagalnogo-naselennya-raund-14-operativniy-zvit-demografichna-statistika>
2. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон України / Офіційний інтернет-сайт ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>
3. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 15.04.2023).
4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19/conv#Text> (дата звернення: 24.04.2023).
5. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 15 березня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту трудових прав працівників: Закон України від 12 травня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2253-20#Text>
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин: Закон України від 01 липня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2352-20#Text>
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення регулювання трудових відносин у сфері малого і середнього підприємництва та зменшення адміністративного навантаження на підприємницьку діяльність» від 19 липня 2022 року. URL: .
9. Гришина Ю.М., Чанишева Г.І. Основні тенденції розвитку трудового права в умовах воєнного стану / Ю. Гришина, Г. Чанишева. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. № 71 (2022). С. 376-381. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/263505>

10. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування сфер зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття під час дії воєнного стану: Закон України від 21 квітня 2022 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2220-IX#Text>

САЛІХОВ Олексій,
аспірант кафедри
публічно-правових дисциплін
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна

МЕДІАЦІЯ ДЛЯ ПОТРЕБ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Вимога суспільства до ефективної діяльності органів місцевого самоврядування є виправданою, оскільки вони є найближчою до людей владою. Подальший прогрес її розвитку, сталість децентралізації залежать від багатьох чинників, одним із яких є уміння комунікації органів місцевого самоврядування із жителями громади, запобігати виникненню конфліктів і перетворювати їх на можливості. На нашу думку, одним із інструментів покращення їх діяльності, надання ними якісних адміністративних і соціальних послуг, створення сприятливого організаційного та психологічного клімату в колективах є медіація [1, с. 478].

Для ефективного вирішення конфліктів (спорів) рекомендуємо використовувати Методичні рекомендації щодо роботи з конфліктами в органах місцевого самоврядування [2]. Під час застосування медіації необхідно створити умови для того, щоб у сторін конфлікту сформувалася довіра як до медіації, так і до медіатора. Процедуру медіації доречно впроваджувати в